

2011. október 10.

EMLA

JOGI VÉLEMÉNY

a Tatai Környezetvédelmi Zrt. részére az Észak-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség által kiadott **392-6/2010.** számú egységes környezethasználati engedélyhez és környezetvédelmi működési engedélyhez |
Készült a Greenpeace Magyarország Egyesület felkérése alapján

logi vélemény

a Tatai Környezetvédelmi Zrt. részére az Észak-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség által kiadott 392-6/2010. számú egységes környezethasználati engedélyhez és környezetvédelmi működési engedélyhez

Bevezetés

A jelen jogi vélemény a **Greenpeace Magyarország** megbízásából készült, szerzői az **EMLA Egyesület** munkatársai. A jogi vélemény kialakításánál a fent hivatkozott határozat meghozatalakor hatályos magyar és európai uniós jogszabályokat, valamint az akkor hatályban volt ún. BREF (BAT Referencia) dokumentumokat vettük figyelembe.

Tények

Az Észak-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség 2010. április 22-én a Tatai Környezetvédelmi Zrt. részére kiadott 392-6/2010. számú egységes környezethasználati engedélyében és környezetvédelmi működési engedélyében engedélyezte a cég számára 132.000 tonna/év veszélyes hulladék és 280.000 tonna/év nem veszélyes hulladék kezelését, komposztálással történő biológiai átalakítását, mint R3 kódszámú hasznosítási tevékenységet. A kezelhető hulladékok felsorolását a határozathoz csatolt 10 oldal terjedelmű melléklet tartalmazza. A határozat részletesen leírja a kezelés folyamatát és technológiáját.

Általános vélemény

Általánosságban álláspontunk az, hogy a meghozott határozat helyenként jogszerűtlen, mivel nem felel meg néhány európai uniós és magyar jogszabálynak.

Részletes vélemény

Az engedélyezett tevékenység

A **Tatai Környezetvédelmi Zrt.** számára az illetékes KTVF által engedélyezett tevékenység veszélyes és nem veszélyes hulladékok komposztálással történő biológiai átalakítása. Ezt a határozat a hasznosítási tevékenységek kódszám szerinti besorolását felhasználva az ún. R3 kategória alá sorolja.

Az Európai Uniónak a hulladékokról szóló ma hatályos **2008/98/EK** irányelve alapvetően nem változtatta meg a korábban hatályos **2006/12/EK** irányelvnek az ártalmatlanítási és hasznosítási műveleteket felsoroló listáját. Ezen belül az engedélyben is hivatkozott, tehát az engedélyezett tevékenységet kategóriába besoroló kódszám az R3, aminek a jelentése

Oldószerként nem használatos szerves anyagok újrafeldolgozása/visszanyerése (beleértve a komposztálást és más biológiai átalakítási folyamatokat is)

A kódszám tehát szerves anyagok újrafeldolgozását takarja, a hivatkozott engedélyben azonban számos, olyan hulladék kezelésére ad engedélyt a KTVF, melyek kétséget kizáróan nem minősülnek szerves anyagnak. Bár a szerves anyag kétségtelenül pontos definícióján még ma is folyik tudományos vita (tehát hogy elégséges meghatározása-e a szerves anyagnak az, hogy a szén oxidjain kívül minden, szén-tartalmazó vegyület), az azonban vitathatatlan, hogy a kezelhető hulladékoknak az ebben az engedélyben több tízzel bővült, de már eddig is 10 oldalt elfoglaló listájában jócskán találunk szerves anyagokat is.

Nem szól arról sem a határozat, hogy az egyes kezelni engedélyezett hulladékokat milyen arányban lehet egymással keverni, hiszen csak a kimenő, az output termék összetétele meghatározott, az is csak a 15 legfontosabb paraméterre (4. és 5. oldal).

Felvetődik tehát az a gyanú, hogy az engedélyezett tevékenység nem más, mint nagyon nagyszámú, vegyes származási helyű és összetételű szerves és szervesetlen, veszélyes és nem veszélyes hulladék összekeverése, a benne található szerves összetevők meghatározott technológiával történő aerob bontása, „komposztálása”, majd a maradék anyagnak a vörösiszap tároló felszínének takarására történő felhasználása. Ilyen körülmények között az az értelmezés sem kizárt, hogy a szerves anyagok jelenléte csak azt a célt szolgálja, hogy azok kezelése után elmondható legyen: a végtermék nem azonos a kiindulási anyaggal, az átesett hulladékgazdálkodási szempontból értékelhető kezeléssel. Ez a kezelés azonban a kevert hulladékban lévő szerves anyagokat nem érinti, azokra nagyrészt nem hat, tehát azok kihelyezése gyakorlatilag érdemi kezelés nélkül történik meg a vörösiszap tároló felszínére. A hatóság tehát burkoltan a szervesetlen összetevők változtatás, kezelés nélküli kihelyezését engedélyezte, ezt azonban nem fedi el az a tény sem, hogy ezeket a hulladékokat szerves anyaggal összekeverik, majd hagyják ezeket a keverékből elbomlani.

Ezt az értelmezést látszik alátámasztani a határozat V. pontjában a kezelni nem engedélyezett hulladékok listája is, ahol kétféle hulladékkal találkozunk: savak (5 féle) és építési hulladék, tehát nagydarabos inert hulladékok (4 féle). Ezek jelenléte egy komposztálóban már a laikusnak is nyilvánvalóvá tette volna, hogy csak azért vesznek részt ezek az anyagok a folyamatban, hogy elmondható legyen róluk, hogy átestek kezeléssel (ami azonban nem érinti magukat az anyagokat), és hogy kihelyezhetőek legyenek a tározók felszínére. Ez úgy tűnik, már a KTVF-nek is vállalhatatlan volt szakmailag.

Az alkalmazott technológia

Az engedély az alkalmazott technikát komposztálással történő biológiai átalakítási tevékenységnek nevezi. A kezelni kívánt hulladékok között jócskán találunk veszélyeseket is, éves kezelhető együttes mennyiségük 132.000 tonna, ami naptári napi átlagra lebontva kicsit több, mint 360 tonna. Ezek kezelésére két hónapos pihentetés, levegőztetés, keverés, de a fél éves, beoltást követő hasonló műveletek sem meggyőző, hogy alkalmasak lennének. Ahogy utaltunk rá fentebb, talán nem is ez a cél. Ennél súlyosabb, hogy a vállalt tevékenység a vonatkozó jogszabálynak, a **98/2001. Korm.** rendeletnek sem felel meg. A rendelet szerint

9. § (3) A veszélyes hulladéknak más veszélyes hulladékkal, nem veszélyes hulladékkal vagy bármilyen más anyaggal való kezelés céljából történő keverése csak az alábbi feltételek egyidejű teljesülése esetében engedélyezhető:

- a) a keverés következtében a hasznosítás, illetve az ártalmatlanítás nagyobb hatásokkal végezhető el, mintha a hulladékot önmagában kezelnék;
- b) a keverés következtében a környezet veszélyeztetésének mértéke az előző állapothoz képest nem növekszik;
- c) a keverés nem jelent kockázatot az emberi egészségre, élő szervezetre, a vízre, levegőre, talajra, az élővilágra;
- d) a keverés nem okoz kellemetlen környezeti hatásokat zaj- vagy bűzhatás révén;
- e) a keverés végzése során vagy következményeként nem szennyeződik a környezet.

Hogy ezeknek az engedélyezett technológia hogyan tesz eleget, arról egy szó sincs a határozatban. Gyanítható, hogy a felsorolt követelmények némelyikét nem elégíti ki a művelet.

De továbbmegyünk: álláspontunk szerint az, amit a jelen határozatban a hatóság engedélyezett, kérdéses, hogy megfelel-e a hasznosítás elemi feltételeinek. A jogszabály az alábbiakat mondja ki:

18. § (1) A veszélyes hulladék hasznosítása olyan kezelési tevékenység, melynek révén a kezelésnek alávetett veszélyes hulladékot alapanyaggá, illetve alapanyagból előállított termékkel egyenértékű terméké alakítják át. Hasznosításnak minősül a veszélyes hulladék környezetvédelmi szempontból biztonságosan végzett égetése során keletkezett hő felhasználása is.

Ahogy olvasható, az engedélyezett technológia csak az olajtartalom (és az egyéb, aerob úton bontható szerves anyag tartalom) kezelésére alkalmas, a keletkező végtermék pedig továbbra is veszélyességi jellemzőkkel bír, és csak úgy tudja majd teljesíteni a vele szemben támasztott követelményeket (4. és 5. oldal), ha megfelelő mennyiségű szárazanyaggal keverik, elégséges mértékben hígítják.

A legnagyobb probléma az, hogy a keletkező anyag, az eléggé félrevezetően „ún. mesterséges talaj”-nak nevezett keverék nem alapanyaga semmilyen folyamatnak, illetve nem hoz létre olyan terméket, ami alapanyagból előállított termékkel egyenértékű lenne. Így viszont a folyamat nem hasznosítás, csupán ártalmatlanítás (de facto lerakás), amit viszont az engedély nem tartalmaz.

A Legjobb Elérhető Technika

Felvetődik a kérdés, hogy az engedélyezett technológia mennyiben képviseli a BAT-ot, azaz a legjobb elérhető technikát. Amennyiben a fenti megállapításunk helyes, tehát hogy itt tulajdonképpen számos egyéb, veszélyes és nem veszélyes hulladéknak szerves anyaggal való összekeverése, az utóbbinak nyílt téren történő elbomlása után pedig talajfelszínre való kihelyezése történik mindenfajta specifikus, az összetevőkre optimalizált kezelés nélkül, könnyen belátható, hogy ez nehezen képezheti a „technika csúcsát”. Ha a folyamatban ténylegesen a szerves anyagok elbomlasztási technológiájára

koncentrálunk, akkor is találunk hibát a határozatban. Súlyosan iratellenes ugyanis a határozat 10. oldalának utolsó bekezdésében az a mondat, miszerint

„a hulladékok hasznosítására jelenleg nincs hatályos BREF dokumentum”.

A megállapítás egyszerűen nem igaz. Hatályban van (és a határozat meghozatalakor is hatályban volt) ugyanis az ***Integrated Pollution Prevention and Control Reference Document on Best Available Techniques for the Waste Treatments Industries August 2006*** elnevezésű dokumentum, amely elérhető az alábbi linken: ftp://ftp.jrc.es/pub/eippcb/doc/wt_bref_0806.pdf.

A hivatkozott BREF dokumentum címe *Waste Treatment Industries*, azaz hulladék kezelő ipar. A dokumentum valóban nem hasznosításról, hanem kezelésről szól, xvii. oldala azonban egyértelművé teszi, hogy a hasznosítási műveletek a kezelés részét képezik, a kezelés (*treatment*) két részből áll, a hasznosításból (*recovery*) és az ártalmatlanításból (*disposal*). A korábbi, a **2006/12/EK** irányelv fogalmi rendszerét használva az engedélyezett tevékenység R3, azaz

Oldószerként nem használatos szerves anyagok visszanyerése/újrafeldolgozása (beleértve a komposztálást és más biológiai átalakítási műveleteket is).

De térjünk vissza a tervezett technológiára és annak viszonyára a BAT-hoz. A BREF dokumentum több oldalon keresztül tárgyalja a jelen engedélyben leírt biológiai kezelési folyamatot, és azt a *2.2 Biological treatments of waste* (hulladékok biológiai kezelése) kategóriába sorolja. Ide tartozik minden, a szerves anyagokat lebontó és élő mikroorganizmusokat felhasználó technológia (48. oldal):

Biological treatment uses living micro-organisms to decompose organic wastes into either water, CO₂ and simple inorganics or into simpler organics such as aldehydes and acids. There are several biological treatments used for the treatment of wastes, however, not all are included in the Scope of this document. Table 2.4, together with information included in the Scope section, tries to clarify which treatments are included in this document.

Az ismert technológiák az alábbiak:

*Activated sludge
Aerated lagoons
Composting
Aerobic digestion
Anaerobic digestion*

Ezek közül az viszont igaz, hogy a komposztálással (*composting*) a BREF dokumentum nem foglalkozik, arra jelenleg nincs BAT meghatározva.

Álláspontunk szerint a KTVF határozatában foglalt tevékenységek az aerob bomlás/kezelés (*aerobic digestion*) kategóriájához hasonlítanak a leginkább. Érdeemes felidézni, hogy mit mond erről a BREF dokumentum.

Leírja a dokumentum például (51. oldal), hogy mely hulladékok kerülhetnek be ebbe a technológiába. Ezek szerint

Feed and output streams

In principle, many types of waste materials can be accepted at a MBT plant. The materials broken down and digested in the biological stage include paper and board, green/kitchen organics, and the organic content contained within nappies, packaging, textiles, some types of sewage sludge, etc. Generally, only mixed, unsorted waste enters the plant. However, some EC legislation and alterations in the treatment processes exclude or restrict some types of waste. Some examples are hazardous waste, waste for which a special treatment is obligatory because of EC legislation (e.g. Regulation (EC) No 1774/2002 of the European Parliament and of the Council of 3 October 2002 laying down health rules concerning animal by-products not intended for human consumption), waste for which a biological treatment is not appropriate and waste causing inhibition of the biological activity.

Az idézett bekezdés szerint tehát kizárt veszélyes hulladékoknak a folyamatba való bevezetése. Ezt erősíti egyébként a dokumentum 141. oldalán olvasható alábbi megállapítás is:

3.2.1 Waste IN in biological treatments

Generally successful biotreatment only occurs when the waste is non-toxic (although micro-organisms can acclimatise to some extent and to certain wastes), within the relatively narrow pH range of pH 4 – 8, and with a C:N:P ratio of around 100:5:1. Biological treatment is, if well prepared, able to be adapted to a great variety of organic compounds which can be found in wastes or contaminated ground.

Tehát a toxikus, mérgező anyagok inputját lehetőség szerint kerülni kell a folyamatban. A dokumentum továbbá szabályozza a két legfontosabb technológiát, amelyek a BAT szintjét elérik (52. oldal):

Two types of systems exist: encapsulated and housed.

Encapsulated systems (container, tunnel) are usually operated only under pressure with circulating air. Control is exercised through the parameters of temperature and oxygen content in the circulating air. The heat has to be led off from the system by cooling the circulating air. The condensate that is created may be used for watering the heaps or has to be disposed of as waste water.

Housed systems (wandering heap process) are operated both with pressure and with suction, in some plants both aeration methods are used alternatively. Circulating air systems are only possible to a limited extent in housed systems. In the suction operation, at least repeated re-use of the heap exhaust air is feasible. The heat generated can only be led off through water evaporation and exhaust air. In addition to specific aeration control, the periodic turnover of the biologically degraded material is of decisive importance for the progress of biological treatment.

Mindezek fényében – bár ismételten hangsúlyozzuk, hogy a komposztálásra nem létezik BAT – a határozat 8. oldalának az a megállapítása, miszerint „a hulladék szállítási és

kezelési technológia megfelel a ma alkalmazott legkorszerűbbnek, az általánosan elfogadottnak” kevésbé tűnik megalapozottnak.

A technológia levegőszennyezése

Felvetődhet a kérdés, hogy milyen levegőtisztaságvédelmi intézkedéseket tartalmaz a határozat. Meglátásunk szerint a határozatba foglaltak nem felelnek meg az akkor hatályos jogszabályoknak, így a **21/2001. Korm.** rendeletnek.

Egyfelől annak előírása, hogy (6. oldal)

„30.) A kellemetlen szaganyagok megjelenését a technológiai előírások betartásával kell megelőzni”

kevés. A jogszabály nem ezt kívánja meg, hanem előírja:

5. § (1) Tilos a környezeti levegő olyan mértékű terhelése, amely légszennyezést vagy határértéken felüli légszennyezettséget okoz, valamint a környezeti levegő bűzzel való terhelése.

14. § Bűzzel járó tevékenység során az elérhető legjobb technika alkalmazásával meg kell akadályozni, hogy a lakosságot zavaró bűz kerüljön a környezetbe. Az elérhető legjobb technika alkalmazását, az egyedi határértéket, illetőleg a lakosságot zavaró bűzzel járó tevékenység korlátozását vagy betiltását a közegészségügyi hatóság állásfoglalása alapján a környezetvédelmi hatóság hatósági határozatban írja elő.

Újra visszakanyarodtunk a BAT-hoz, illetve annak hiányához, és ahhoz a kérdéshez, hogy annak alkalmazása talán garantálni tudná a bűzképződés megelőzését. A védelmi övezet megállapításának hiányával kapcsolatban is megfogalmazható kifogás. A határozat ugyanis nem ír elő védelmi övezetet a technológiának helyt adó telep körül, holott a jogszabály 2. melléklete legalább 500 méteres sugarú körnek védelmi övezetkénti kijelölését írja elő az alábbi létesítmények esetében:

5.1. Veszélyes hulladékok ártalmatlanítását (beleértve az égetést) végző telephelyek 10 tonna/nap kapacitáson felül.

5.3. Nem veszélyes hulladékok ártalmatlanítását végző telephelyek 50 tonna/nap kapacitáson felül.

A természetvédelmi kérdések elhanyagolása

A Duna magyarországi szakasza **HUDI20034** nyilvántartási számon Natura 2000 terület, többek között az engedélyezett tevékenység helyszíne közelében is. Az Európai Unió élőhelyvédelmi (Natura 2000) irányelvét átültető magyar jogszabály, az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló a **275/2004. Korm.** rendelet – összhangban a közösségi joggal – előírja, hogy amennyiben egy beruházás nem szolgálja közvetlenül valamely Natura 2000 terület természetvédelmi kezelését vagy ahhoz nem feltétlenül szükséges, azonban valamely Natura 2000 területre akár önmagában, akár más beruházással együtt hatással lehet, a beruházást

engedélyező hatóságnak vizsgálnia kell a beruházás által várhatóan a Natura 2000 területre gyakorolt hatásokat. Amennyiben a vizsgálat alapján a beruházásnak jelentős hatása lehet, hatásbecslést kell végezni. Ezt a későbbiekben a jogszabály részletezi. Ezzel szemben az engedélyben az alábbi kitétel olvasható csak:

„A terület [...] nem része a Natura 2000 hálózatnak.] nem része a Natura 2000 hálózatnak.] nem része a Natura 2000 hálózatnak. A tevékenység természet- és tájvédelmi érdeket nem sért.”

A határozatból nem derül ki, hogy vizsgálták-e a hatások lehetőségét, illetve hogy azok jelentősek lehetnek-e, nem beszélve a hatások tényleges vizsgálatáról. A természetvédelmi kérdéseknek ez az elnagyolt, sőt megalapozatlan kezelése mindenképpen ellentétes az uniós és a magyar környezetvédelmi joggal.

A határozat indokolása

Érdekes, kevésbé jogi kérdést vet fel a határozat rendelkező részének és indokolásának ellentéte. A rendelkező rész oldalakon keresztül részletezi a hulladékkezelési technológiát, az indokolásban azonban ennek a részletességnek nyomát sem találjuk. Az indokolás viszont számos levegőtisztaságvédelmi megállapítást tesz, aminek viszont a rendelkező részben nem találjuk a megfelelőjét. Mintha két külön határozat rendelkező részét és indokolását rakták volna össze, annyira nem illeszkednek az egyes részek egymáshoz...

Következtetés

A fentiek alapján levonható következtetésünk az, hogy a meghozott határozat

- esetenként nem felel meg az európai uniós és magyar környezetjognak,
- számos hiányosságban szenved, és
- nem indokol egyes fontos kérdéseket.

Ilyen körülmények között indokolt a határozatnak a még rendelkezésre álló jogi lehetőségek igénybe vételével történő jogszerűségi felülvizsgálata.

Budapest, 2011. október 10.

EMLA Egyesület